

Preek voor 18-04-2011, oliewijding, Haarlem.

Lezingen: Jesaja 42, 1-9; Jakobus 5, 13-16; Marcus 6, 6b-13.

'Zij gingen dan heen en predikten, dat men zich zou bekeren, ze wierpen vele boze geesten uit, en zalfden vele zieken met olie en genazen hen.'

Als je deze woorden, gemeente, beschouwt als een taakomschrijving van de leerlingen van Jezus, dan hoor je dat ze drie taken krijgen, die in elkaar overvloeien en met elkaar samenhangen: prediken tot bekering, boze geesten uitwerpen en zalven ter genezing. Het woord van God wordt mensen aangezegd, boze geesten jaag je daarmee op de vlucht en door de zalving mensen genezen van hun kwalen. Als we vanavond de oliën wijden, is dat dus een direct gevolg van wat Jezus zijn leerlingen hier opdraagt: ook wij hebben het woord van God te verkondigen zodat mensen zich bekeren, we hebben boze geesten uit te drijven en we hebben te zalven om te genezen.

Wat is nu genezing? Je spontane antwoord zou zijn: "Nou ja, dat je niet ziek bent." Maar dat is wel een beetje gemakkelijk. Want ouder worden we allemaal – ook ik spreek uit ervaring – en met die ouderdom komt ook het gekraak en gepiep van ons gestel. Dat is onvermijdelijk, zoals het ook onvermijdelijk is dat we ooit zullen sterven. Met nieuwjaar wensen mensen elkaar nog wel eens gezondheid toe en dan zeggen ze er soms bezwerend bij: "Want dat is het belangrijkste van alles!" Maar is dat wel helemaal waar? Natuurlijk hoop je dat je niets gaat mankeren. Maar ik denk dat de genezing waarover het evangelie spreekt verder reikt dan die afwezigheid van kwalen en kwaaltjes. Ik bedoel daarmee: ook als je lichamelijk of geestelijk niet gezond bent naar onze maatstaven, dan nóg kun je gezond zijn in je geloof. Dat is niet bedoeld om je dan maar tevreden te laten zijn met de onvolmaaktheid van je bestaan, maar is wel bedoeld om je aan te zeggen, dat er méér is dan je aardse leven. Zo kun je dan ook ervaren dat mensen die zeer ernstig ziek zijn, tóch groots zijn in hun geloof en hun hoop, en in hun liefde naar hun naasten toe.

Hoe kan dat? Hoe kunnen mensen juist in de beperktheid van hun aardse bestaan toch groots zijn? Ik denk dat dat met die twee andere zaken te maken heeft, met de verkondiging van Gods woord tot bekering, en met de uitdrijving van boze geesten. Over die laatste, die boze geesten vertelt het evangelie van Markus veel concreter dan wij zouden doen. Denk aan het verhaal over de genezing van de bezetene in het land der Gerasenen, waarbij de boze geesten verhuizen naar een kudde zwijnen, die zich vervolgens in de afgrond stort – onreine geesten hebben geen toekomst, maar storten voorover. En toch – hoe modern wij ook zijn, ook wij kunnen ervaren dat mensen bezeten zijn van bepaalde voorstellingen of ideeën die hen in de greep houden en hen afhouden van een open toekomst. Zo kunnen ze bijvoorbeeld trauma's met zich meedragen naar aanleiding van iets dat ze in een ver verleden hebben meegemaakt en dat nooit meer lijkt over te gaan. Of denk aan jongeren, hoe die zich in de onzekerheid van hun leeftijd laten beïnvloeden door wat anderen over hen denken – en dan vooral de juiste schoenen of merkkleding moeten hebben. En laten we vooral ook onszelf niet vergeten, zogenaamd volwassen en onafhankelijk – door welke geesten laten wij ons leven bepalen? Zijn de geesten die ons bezielen goede of kwade? En waar merken we de werking van de geest van God, die over ons is uitgestort? Bij zieke of oudere mensen valt het decorum vaak weg. Die hoeven zich niet meer te bewijzen en kunnen er niet om heen om hun sterfelijkheid onder ogen te zien. Dat is helemaal niet gemakkelijk en soms een erg moeizaam proces. En toch kan het iemand ook tot de kern van

zijn bestaan brengen. Gezondheid is in die situatie niet meer lichamelijke volmaaktheid of de eeuwige jeugd die de wereld ons aanpraat, maar een kwestie van vertrouwen en overgave. En soms gebeurt het, dat er aan zo'n ziekbed een heelheid zichtbaar wordt, die de zieke zelf én degene die het aanstaande afscheid vrezen, optilt en troost.

Elke zalving die we doen, of het nu de zalving van een geloofsleerling, van een dopeling, vormeling, zieke of ambtsdrager betreft – telkens is die zalving een zeer intieme zaak, je kunt je die niet als een massa-aangelegenheid voorstellen. Bij die zalving wordt tot een enkeling gezegd: jij bent Gods kind, geen boze geest heeft macht over je, hij beschermt je leven. En het is de ene mens die dat uit Gods naam tegen de ander zegt, hij verkondigt het woord van het evangelie, hij raakt de ander aan, letterlijk, en zalft hem met olie van de olijfboom. Het is het waagstuk van elk sacrament, dat in deze menselijke handeling, deze menselijke nabijheid de nabijheid van God zich weerspiegelt. Het is de Heer God zelf die tot ons komt en ons bevestigt in opns bestaan, ons heiligt tot het leven in zijn heerlijkheid. Nu al en straks als die heerlijkheid volmaakt zal zijn.

Wij wijden de oliën in de Goede Week, nadat we gisteren over het lijden en sterven van Jezus hebben gehoord. In dat lijden en sterven tekent zich niet alleen het lijden van Gods volk van oudsher af, zoals profeten als Jesaja dat verwoordden. We horen er ook het lijden en sterven van elk mensenkind tot in onze dagen toe in; vandaar dat we Jezus' eenzaamheid herkennen als de eenzaamheid waarmee mensen van alle tijden in onze tijd wij zelf die mensen soms ook te strijden hebben. Maar daarbij blijft het niet. Want als Jezus aan het kruis roept 'Mijn God, mijn God, waarom heb je me verlaten?', hoor ik daarin wel die verlatenheid, maar ik hoor tegelijkertijd de uiterste vraag, alsof Jezus mét de ervaring van zijn eenzaamheid een antwoord verwacht, eist. Die hoop, tegen alle redelijkheid in, is de kern van het geloof. Juist in een wereld waarin intimiteit door commercie wordt uitgebuit en de meest kwetsbaren en onschuldigen slachtoffer worden, daar verkondigt de kerk Gods woord van opstanding uit de dood, drijft ze boze geesten uit en stelt ze het teken van de zalving. Daarmee worden wij opgeroepen en uitgenodigd om te delen in het bestaan in Christus, die door de dood heen opstaat in Gods heerlijkheid. In dat geloof vinden wij onze genezing.

Amen.

© D.J. Schoon
Bisschop van Haarlem